

Wystawa „Kamienie milowe w 60-leciu Muzeum Zamkowego w Malborku 1960-2021”

teksty na planszach od 2 do 23, plansza 1 - tytułowa

PLANSZA 2

TRUDNY POCZĄTEK 1961 – 1973

01.01.1961 r. – rozpoczęcie działalności Muzeum powołanego Zarządzeniem Ministra Kultury i Sztuki nr 117 z dnia 13.09.1960 r.

(...) stanąłem przed wejściem na zamek bezradny, nie wiedząc od czego zacząć działania, - bez biura, bez personelu, bez światła, wody, sanitariatów no i bez własnych eksponatów muzealnych (...)

(Henryk Raczyniewski, pierwszy dyrektor Muzeum Zamkowego)

Jest to wielodziałowe muzeum historyczno-artystyczne związane z warownym zespołem zamkowym. To instytucja naukowo-badawcza i oświatowa, która gromadzi, przekazuje, konserwuje, opracowuje naukowo i upowszechnia swe zbiory. (ze Statutu Muzeum Zamkowego w Malborku, 20.04.1966 r.)

Społeczny Komitet Obchodu 500-lecia Odzyskania Malborka i Odbudowy Zamku powstał w 1956 r. z inicjatywy miejscowych działaczy społecznych. W 1959 r. przekształcił się w Społeczny Komitet Odbudowy Zamku. Wspomagał muzeum, m.in. finansowo w odbudowie i wyposażaniu zamku oraz zakupie zabytków w antykwariatach w całej Polsce. W 1965 r. zmienił nazwę na Towarzystwo Opieki nad Zamkiem w Malborku.

PLANSZA 3

ODBUDOWA ZAMKU WYSOKIEGO 1961– 2016

Ruiny i odbudowa bryły kościoła NMP – najważniejszej świątyni w państwie zakonnym i wieży głównej, stanowiącej najwyższy akcent w panoramie zamku

02.06.1973 r. – uroczyste zakończenie I etapu odbudowy zamku polegającego na scaleniu brył Zamku Wysokiego i Średniego zniszczonych pod koniec II wojny światowej

1981 -1982 – odbudowa sklepienia kaplicy św. Anny

1996 r. – odzyskanie i osadzenie w oknach kaplicy św. Anny witraży Franza Lauterbacha, które po wojnie zostały wmontowane w okna kościoła parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Malborku

15.06.2001 r. – udostępnienie wnętrza kościoła zamkowego z relikwiami wyposażenia po konserwacji ratunkowej. Naukowy projekt interdyscyplinarny *Zamek Wysoki w Malborku*.

31.03.2016 r. – zakończenie projektu *Prace konserwatorskie i roboty budowlane w zespole Kościoła NMP w Muzeum Zamkowym w Malborku* dofinansowanego z Programu „Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014 uhonorowane m.in. nagrodą Ministra Kultury „Sybilla”. W ramach projektu zrekonstruowano sklepienie w kościele zamkowym, wstawiono oryginalne detale i rzeźby architektoniczne oraz odbudowano mozaikową figurę Madonny z Dzieciątkiem we wschodniej, zewnętrznej blendzie prezbiterium.

PLANSZA 4

ODBUDOWA ZAMKU Średniego 1961 – 2010

1978 r. – konserwacja malowideł ściennych na sklepieniach pomieszczeń w Pałacu Wielkich Mistrzów. Prace konserwatorskie w trzech reprezentacyjnych wnętrzach głównego piętra Pałacu Wielkich Mistrzów.

20.07.1991 r. – udostępnienie zwiedzającym reprezentacyjnych wnętrz Pałacu Wielkich Mistrzów po 20 latach prac konserwatorskich

11.05.1993 r. – zakończenie głównego etapu prac zabezpieczających fundamenty zachodniego skrzydła Zamku Średniego, ratujących Wielki Refektarz

2007-2010 – dwa etapy zabezpieczenia i renowacji wystroju Wielkiego Refektarza oraz Pałacu Wielkich Mistrzów w ramach projektu *Zespół rezydencjonalny Pałacu Wielkich Mistrzów na Zamku Średnim w Malborku – Pałac i skrzydło zachodnie – kontynuacja prac* finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowania Europejskiego Obszaru Gospodarczego

PLANSZA 5

ODBUDOWA PRZEDZAMCZA

1983–2014

Po wiosennej wichurze w marcu 1983 r. runął szczyt południowy Karwanu. W 1987 r. prowadzono prace archeologiczne. W latach 1989–1995 odbudowywano bryłę Karwanu z przeznaczeniem na Ośrodek Konferencyjny, bibliotekę i pracownię. Jako pierwsza odbyła się tam konferencja *Castella Maris Baltici III*, w dniach 2–8 września 1995 r.

02.09.1995 r. – zakończenie restauracji budynku Karwanu na Przedzamczu i otwarcie w nim Ośrodka Konferencyjnego.

1998, 2002-2004 – badania interdyscyplinarne archeologiczno-architektoniczne *Zaplecze rzemieślniczo-gospodarcze na Przedzamczu Zamku Malborskiego, stanowisko archeologiczne 5, nr AZP 18-47/10 finansowane przez Muzeum Zamkowe w Malborku i Fundację Polsko-Niemiecką*. W Wyniku badań odnaleziono relikty dawnego Domu Kamieniarzy (Steinhof) oraz średniowiecznego domu piekarza i nowożytnego browaru.

28.04.2014 r. – zakończenie prac na Wałach Plauena i oddanie do użytku nowego centrum kasowo-recepcyjnego Muzeum, które wykonano w ramach projektu odbudowy terenów wschodniego przedmurza zamku w latach 2011–2014. Projekt sfinansowano z Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2007–2013.

PLANSZA 6

ODBUDOWA PRZEDZAMCZA

2021–2024

2021–2024 – kolejny projekt odbudowy pt. *Przebudowa zabytkowych budynków gospodarczych na Przedzamczu zamku w Malborku wraz z ich dostosowaniem do funkcji kulturalno-edukacyjnych* polegający na adaptacji dawnych budynków gospodarczych do nowych funkcji: biblioteki, pracowni konserwatorskiej, pracowni digitalizacji i Centrum Badań nad Dziedzictwem Pokrzyżackim, dotowany z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz budżetu państwa.

PLANSZA 7

MIĘDZYNARODOWE BIENNALE EKSLIBRISU WSPÓŁCZESNEGO

12.05.1963 r. – inauguracja Międzynarodowego Biennale Ekslibrisu Współczesnego

Licząca się na świecie prezentacja małej grafiki dedykowanej pozostaje w Polsce najstarszą tego typu cykliczną imprezą artystyczną działającą do dziś w niezmienionej formie. Muzeum posiada unikatową kolekcję ekslibrisu liczącą blisko 23 tysiące prac. Składa się z dzieł podarowanych przez artystów uczestniczących w latach 1963–2017 w 25 wystawach pokonkursowych.

05.06.1992–06.06.1992 – zainicjowanie cyklicznych Międzynarodowych Zjazdów Artystów i Kolekcjonerów Ekslibrisu

23.08.2000 r. – wpisanie Muzeum Zamkowego w Malborku na światową listę członków Międzynarodowej Federacji Towarzystw Miłośników Ekslibrisu (FISAE)

2007 r. – Muzeum Zamkowe w Malborku otrzymało Certyfikat Honorowy Helmera Fogedgaarda przyznany przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Ekslibrisu za wybitne osiągnięcia na polu popularyzacji bibliofilstwa i sztuki ekslibrisu

02.06.2013–29.09.2013 – jubileusz 50-lecia Międzynarodowego Biennale Ekslibrisu Współczesnego. Z tej okazji wystawie pokonkursowej towarzyszyła ekspozycja plakatów i medali Biennale wydanych w latach 1963–2013.

07.06.2015–30.09.2015 – XXV Międzynarodowe Biennale Ekslibrisu Współczesnego

PLANSZA 8

WYBRANE KOLEKCJE.

KOLEKCJA BURSZTYNU

W **1961 r.** zakupiono do zbiorów cztery pierwsze zabytki bursztynowe. Dziś Kolekcja Bursztynu jest jedną z największych na świecie i liczy prawie 2000 muzealiów.

03.07.1965 r. – otwarcie stałej wystawy artystycznych wyrobów z bursztynu pt. *Dzieje bursztynu w tysiącleciu kultury polskiej*

27.10.1996–02.02.1997 – wystawa *Zabytki z bursztynu w zbiorach MZM* była pierwszą zagraniczną prezentacją bursztynowych w Maximilianmuseum w Augsburgu

29.08.1979 r. – przekazanie bursztynowego kabinetu króla Stanisława Augusta przez lady Barbary Carmont z Edynburga

07.05.1999–20.08.1999 – wystawa *Bursztyń – żyjący kamień* w zamku Kalmar w Szwecji, uzupełniona obiektami ze zbiorów prywatnych, stała się największą prezentacją malborskiej Kolekcji Bursztynu za granicą

25.11.2011 r. – otwarcie obecnej ekspozycji zabytków i wyrobów artystycznych z bursztynu pt. *Bursztynowe konteksty*

PLANSZA 9

WYBRANE KOLEKCJE. KOLEKCJA WITRAŻY

Kolekcję Witraży tworzą głównie pozostałości dawnego oszklenia kompleksu zamkowego (109 obiektów) oraz relikty oszklenia malborskiego Nowego Ratusza. Inne kwatery w tej kolekcji to obiekty współczesne autorstwa Władysława Kozioła z Torunia, którego twórczość ściśle związana jest z malborskim zamkiem.

1978 –1982 –wystawa *Witrażownictwo XVI–XIX w.*

1984 r. – wystawa *Witraże malborskie z XIX wieku.*

21.10.2005 r. – wystawa *Władysław Kozioł. Witraże.*

19.05.2010 r. – wystawa *Oszklenia witrażowe Wielkiego Refektarza XIX i XX w.*

PLANSZA 10

WYBRANE KOLEKCJE

KOLEKCJA MILITARIÓW

Kolekcja Militariów powstawała od podstaw, gdyż wywiezione tuż po zakończeniu wojny malborskie muzealia trafiły głównie do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Dziś kolekcja liczy około 800 sztuk.

02.06.1973 r. –Pierwsza wystawa militariów *Polska tradycja rycerska. Jeździectwo, militaria, myślistwo* przy współpracy z Muzeum Narodowym w Krakowie

19.05.2016 r. – wystawa *Zbrojownia malborska. Oręż europejski*, która zgromadziła ponad 600 eksponatów, daje pełne wyobrażenie o ewolucji uzbrojenia europejskiego od średniowiecza do I połowy XIX w.

15.06.2016 r. – wystawa *Orient – uzbrojenie perskie, indoperskie i tureckie*, prezentująca ponad 130 zabytków, jest znakomitym uzupełnieniem oręża europejskiego

KOLEKCJA NUMIZMATÓW I MEDALI

Gabinet Numizmatyczny, podobnie jak Kolekcja Militariów, budowany był od podstaw, gdyż okazały przedwojenny malborski zbiór zaginął przed utworzeniem Muzeum. Obecny zbiór dzieli się na trzy kolekcje: Monety, Medale oraz Kopie i Inne.

03.06.2006 r. – wystawa *Czar srebra, magia złota. W kręgu monet i medali Prus Królewskich.*

PLANSZA 11

WYBRANE KOLEKCJE

KOLEKCJA DETALU ARCHITEKTONICZNEGO

Zasób Kolekcji Detalu Architektonicznego w dużym zrębie stanowi odzyskany z Politechniki Gdańskiej poniemiecki zbiór oraz detale i rzeźby wydobyte z gruzów zamkowych w pierwszych latach działalności Muzeum. Jest to najstarsza kolekcja muzealna licząca ponad 1200 obiektów.

KOLEKCJA KAFLI PIECOWYCH

Kolekcja Kafli założona została w 1990 r. Jej trzon stanowią piece, kafle i ich drobne fragmenty (k. XV–XX w.), pochodzące z badań archeologiczno-architektonicznych prowadzonych na terenach i we wnętrzach zamkowych. Duży procent stanowią eksponaty z dawnych, niemieckich zbiorów, wzbogacone kaflami z rozebranych pieców, które niegdyś ogrzewały wnętrza zamku.

PLANSZA 12

WYBRANE KOLEKCJE. KOLEKCJA MEBLI

Liczne komnaty i sale malborskiego zamku po utworzeniu muzeum długo były puste. Wydobywane z gruzów i piwnic pozostałości przedwojennych kolekcji i wystroju meblarskiego poddawane były sukcesywnym pracom konserwatorskim. To właśnie chęć ukazania wyglądu dawnych wnętrz, podkreślenia ich odmiennych funkcji poprzez umieszczenie w nich różnorodnych sprzętów, w tym głównie mebli, była główną siłą tworzącą Kolekcję Mebli. W skład tego zbioru, formowanego od końca lat 20. XIX w., wchodzi nieliczne meble późnogotyckie, nowożytny oraz muzealne kopie mebli gotyckich.

KOLEKCJA MALARSTWA

Różnorodna Kolekcja Malarstwa gromadzi portrety osobistości, pejzaże, widoki miast i zamków obronnych, ze szczególnym uwzględnieniem zamku malborskiego, ponadto sceny religijne oraz nieliczne dzieła ukazujące sceny historyczne i batalistyczne. Cymeliami w kolekcji są dzieła mistrza Jana Matejki: olejny szkic do „Bitwy pod Grunwaldem” oraz rysunkowe studia z wizerunkiem króla Stefana Batorego i wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego.

PLANSZA 13

WYBRANE KOLEKCJE

KOLEKCJA GRAFIKI

Gabinet Rycin powstawał od momentu utworzenia Muzeum i dziś liczy ponad 1000 obiektów, wśród których znajdują się ryciny, rysunki i płyty graficzne od XVI do XX w. Cenną grupę tworzy zespół widoków zamku malborskiego z płytami graficznymi, albumem *Schloss Marienburg in Preussen...* pracami Johanna Carla Schultza, Hugona Ulbricha. Ponadto gromadzi szereg portretów królewskich, a także plany i widoki innych miejscowości polskich i obcych, w tym piękne prace Macieja Kilarskiego, oraz sceny batalistyczne. W tej kolekcji ważne miejsce zajmują przedstawienia bitwy pod Grunwaldem wg Jana Suchodolskiego, Jana Matejki i Juliusza Kossaka.

KOLEKCJA DOKUMENTACJI HISTORYCZNEJ

W 1982r. z Działu Dokumentacji naukowej przeniesiono do Kolekcji Dokumentacji Historycznej dokumenty pisane, rysunkowe i fotograficzne związane z zamkiem i prowincją, które były spuścizną po dawnym Zarządzie Odbudowy Zamku, wzbogacając ją zakupionymi starymi mapami, archiwalnymi fotografiami, pocztówkami i graficznymi albumami zabytków architektury. Najcenniejsze w tej kolekcji są fotograficzne roczniki z odbudowy zamku (1882-1918).

PLANSZA 14

WYBRANE KOLEKCJE I PROJEKTY.

KOLEKCJA ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Dział Archeologii gromadzi, począwszy od lat 60. XX w. zabytki pozyskiwane w trakcie badań prowadzonych na terenach zamku i miasta oraz w najbliższym rejonie, np. na Węgrach, w Nowym Targu, Niedźwiedziówce czy Białej Górze. Dawne, cenne zbiory archeologiczne zostały utracone u schyłku II wojny światowej. Obecnie w kolekcji są artefakty datowane od epoki kamienia po czasy nowożytne i współczesne. Pośród najcenniejszych – kwidzyński skarb krzyżackich monet, wczesnośredniowieczne zapinki oraz duży zbiór bursztynowych półwytworów z epoki kamienia.

KOLEKCJA ZABYTEKÓW TECHNIKI

Podwalinę pod Kolekcję Zabytków Techniki utworzoną w 2004 r. dały zabytki związane z młynarstwem, jak np. kamienie żarnowe z X w., znalezione w trakcie badań archeologicznych prowadzonych przez Muzeum we wsi Węgry, oraz urządzenia kaszownika z 1826 r., zakupione na początku XX w. przez niemiecki Zarząd Odbudowy Zamku w Malborku.

02.07.2004 r. – otwarcie młyna na Zamku Wysokim po pracach konserwatorskich

PLANSZA 15

WYBRANE KOLEKCJE

KOLEKCJA RZEŻBY SAKRALNEJ

Kolekcja Rzeźby była tworzona od początku istnienia Muzeum i obejmuje plastykę sakralną od czasów średniowiecza do początku XX w. W większości są to pozostałości wyposażenia kościoła zamkowego, które zachowało się fragmentarycznie oraz rzeźby z czasów regotyżacji wewnątrz zamkowych. Wiele rzeźb to figury kultowe przeznaczone do prywatnej dewocji, które przedstawiają rozwój drewnianej i kamiennej rzeźby gotyckiej z terenu dawnych Prus. Cymelium w kolekcji stanowi rzeźba Chrystusa w Ogrójcu.

KOLEKCJA METALI

Zabytki złotnicze są częścią Kolekcji Metali, która skupia wszelkie przedmioty użytkowe i artystyczne z różnych metali, np. misy norymberskie, żeliwne płyty kominkowe i piecowe, wyroby kowalskie i ślusarskie czy naczynia z cyny. Świeckie i kościelne przedmioty wykonywane w warsztatach na terenie dawnych Prus Królewskich i Książęcych uzupełniają pojedyncze przykłady z ośrodków śląskich, niemieckich, szwedzkich i inflanckich.

PLANSZA 16

WYBRANE KOLEKCJE I PROJEKTY

PROJEKT „STRATY”

Naszym celem jest stworzenie katalogu wszystkich artefaktów, jakie kiedykolwiek znajdowały się w wymienionych zamkach, a na skutek II wojny światowej zaginęły lub zmieniły miejsce przechowywania. Zespół pracowników Muzeum pod kierunkiem Pani Aleksandry Siuciak prowadząc systematyczne badania powoli zbliża się do wyznaczonego celu...

(dr hab. Janusz Trupinda, dyrektor MZM)

29.11.2019 r. – przekazanie na ręce dyrektora Muzeum Zamkowego w Malborku poniemieckiego inwentarza militariów Theodora Blella przez dyrektora Muzeum Narodowego we Wrocławiu

MIĘDZYNARODOWY PROJEKT BADAWCZY
„STYL PIĘKNY W REDAKCJI CZESKIEJ W PRUSACH.
RZEŻBA KAMIENNA Z LAT 1380-1400”

Lipiec 2018–wrzesień 2020 r. - w ramach działań projektowych przeprowadzone zostały m.in. badania technologiczno-stylistyczne 15 kamiennych rzeźb uważanych za importy czeskie z epoki średniowiecza. Impulsem do podjętych badań była figura Chrystusa w Ogrójcu ze zbiorów malborskich. Wykonano także modele 3D wybranych rzeźb.

17.10.2020 –30.03.2021 – przygotowana na zakończenie projektu wystawa *Bilde von Prage. Styl piękny w redakcji czeskiej w Prusach. Rzeźba kamienna z lat 1380–1400* to pierwszy pokaz tak dużej liczby wapiennych rzeźb z ok. 1400 r. w polskim muzealnictwie.

PLANSZA 17

WYBRANE WYSTAWY

24.07.1960 r. – otwarcie trzech pierwszych wystaw:

Zamek malborski w przemianach rekonstrukcyjnych

Dzieje zamku i ziemi malborskiej

Ziemia, ludzie, sprawy w dokumencie historycznym

1965 r.– wystawa *Dzieje bursztynu w tysiącleciu kultury polskiej* uzupełniona o eksponaty wypożyczone z drezdeńskiej Grünes Gewölbe

16.05.1970 r. – wystawa autorska szkła artystycznego Zbigniewa Horbowego

20.03.1976-01.12.1989 – wystawa *Pradzieje Dolnego Powiśla w świetle źródeł archeologicznych*

29.05.1976-12.09.1982 – ekspozycja w Wielkim Refektarzu wypożyczonego z Muzeum Narodowego w Warszawie dzieła Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem”

PLANSZA 18

WYBRANE WYSTAWY

15.06.2002–12.11.2002 – wystawa *101 arcydzieł dawnych mistrzów ze zbiorów Państwowego Ermitażu w Sankt Petersburgu*

09.06.2007–30.09.2007 – wystawa *Imagines Potestatis* z okazji 550-lecia przejęcia zamku przez króla Kazimierza Jagiellończyka w otwartym po pracach konserwatorskich wnętrzu Wielkiego Refektarza i Pałacu Wielkich Mistrzów

25.06.2010–12.09.2010 – wystawa *Fundacje artystyczne na terenie państwa krzyżackiego w Prusach* z okazji 600-lecia bitwy pod Grunwaldem

20.06.2011– 31.12.2011 – wystawa *Crème de la crème. Najcenniejsze z cennych malborskiego muzeum* z okazji 50-lecia Muzeum Zamkowego oraz koncert Ray Wilson & the Berlin Symphony Ensemble GENESIS

01.06.2013 – 15.09.2013 – wystawa *Dialog miejsca. Współczesna rzeźba na Zamku w Malborku.*

14.09.2019 – 18.11.2019 – wystawa *Sapientia aedificavit sibi Domum. Mądrość zbudowała sobie Dom.*

PLANSZA 19

IMPREZY PLENEROWE

SWIATŁO I DŹWIĘK oraz NOCNE ZWIEDZANIE

01.07.1980 – inauguracja widowiska typu światło i dźwięk pt. „Krzyżem i mieczem”, które odbywa się w nocnej scenerii zamku w sezonie letnim. Nawiązuje do wydarzeń sprzed i po bitwie pod Grunwaldem i kończy się przejściem zamku przez króla Kazimierza Jagiellończyka. W spektaklu głosów użyli wybitni aktorzy scen polskich, m.in. Magdalena Zawadzka, Piotr Fronczewski, Igor Śmiałowski, Marek Walczewski, Krzysztof Chamiec, Gustaw Holoubek, Mariusz Dmochowski, Daniel Olbrychski, Władysław Hańcza, Jan Świdorski.

OBLĘŻENIE MALBORKA

22.07.2000 r. – pierwsza plenerowa impreza pt. Oblężenie Malborka została zorganizowana z inicjatywy Stowarzyszenia „Anno Domini 1410”. Autorem scenariusza był Andrzej Iwanowski.

19.07.2003 r. – Muzeum Zamkowe w Malborku staje się głównym organizatorem imprezy

22.09.2005 r. – przyznanie Muzeum Certyfikatu Polskiej Organizacji Turystycznej „Produkt turystyczny Roku” za imprezę „Oblężenie Malborka”

Mistrzostwa Świata Sportowych Walk Rycerskich

30.04.2015–03.05.2015 – Mistrzostwa Świata Sportowych Walk Rycerskich Federacji IMCF na zamku w Malborku

PLANSZA 20

OSIĄGNIĘCIA

20.09.1949 r. – wpisanie zespołu zamkowego do rejestru zabytków ówczesnego województwa gdańskiego

20.07.1991 r. – utworzenie Międzynarodowego Stowarzyszenia Zamków i Muzeów Basenu Morza Bałtyckiego

08.09.1994 r. – Zarządzenie Prezydenta RP zaliczające zamek w Malborku do grupy 15 najważniejszych pomników historii w Polsce

06.12.1997 r. – wpisanie zamku na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO

05-06.06.1998 r. – uroczystość wręczenia certyfikatu wpisania zamku na Listę UNESCO, odsłonięcie tablicy pamiątkowej na bramie głównej oraz prezentacja iluminacji na elewacji zamku

06.07.1998 r. – wpis do Państwowego Rejestru Muzeów.

15.06.2002 – 12.11.2002 – wystawa *101 arcydzieł dawnych mistrzów ze zbiorów Ermitażu* była największym dotychczasowym pokazem w Malborku. Nagrodzona została „Sybillą” 2002

03.06.2004 – 31.10.2004 – wystawa *Blask renesansu w średniowiecznym zamku. Sztuka użytkowa i dekoracyjna XV-XVI wieku ze zbiorów Państwowego Ermitażu w St. Petersburgu* to podsumowanie wieloletniej współpracy pomiędzy muzeami zawartej w 1975 r.

18.05.2011 r. – uhonorowanie Muzeum przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego srebrnym medalem *Gloria Artis* w roku jubileuszu 50-lecia Muzeum

16.04.2016 r. – zakończenie kompleksowej odbudowy zespołu kościoła zamkowego

20.04.2017 r. – uhonorowanie Muzeum przez Generalnego Konserwatora Zabytków nagrodą „Zabytek Zadbany” za odbudowę zespołu kościoła zamkowego

21.09.2017 r. – obchody 20-lecia wpisania zamku na listę UNESCO

20.04.2018 r. – Rozporządzenie Prezydenta RP w sprawie uznania zespołu katedralno-zamkowego w Kwidzynie za Pomnik Historii

PLANSZA 21

EDUKACJA MUZEALNA

Zadania edukacyjne związane z historią zamku, ale też z dawnym życiem i uprawianiem różnych rzemiosł opracowują i organizują głównie pracownicy Działu Edukacyjnego i Biblioteki. Zajęcia są prowadzone także dla dzieci i młodzieży z dysfunkcjami.

Lato 1988 r. – pierwsza międzynarodowa gra historyczna dla dzieci i młodzieży pt. „Spotkanie w zamku – 1480/Begegnung im Schloss – 1480” we współpracy z edukatorami z Hamburga. W kolejnych latach odbyły się jeszcze cztery takie wydarzenia.

2001 r. – międzynarodowy projekt edukacyjny dla młodzieży pt. *Dziedzictwo kulturowe miast hanzeatyckich Europy* otrzymał II nagrodę „Sybilla” 2001 w kategorii „Program promocyjny, edukacyjny i oświatowo-wychowawczy”.

11.10.2009 r. – zajęcia edukacyjne w trakcie finisażu wystawy *Portret artysty na nowo odkryty. Johann Carl Schultz (1801-1873) znany i nieznan.*

18.04.2018 r. – edukatorzy muzealni z całej Polski na warsztatach w Malborku. Ćwiczenia z kaligrafii średniowiecznej.

17.11.2019 r. – lekcja kaligrafii średniowiecznej z najmłodszymi i muzykowanie na finisażu wystawy *Mądrość zbudowała sobie dom.*

Pracownice Biblioteki obok cyklicznych lekcji na temat historii książki i drukarstwa prowadziły zajęcia edukacyjne podczas Dni Książki Historycznej.

W ramach kolejnych edycji Bałtyckiego Festiwalu Nauki warsztaty edukacji muzealnej prowadzili pracownicy Działu Sztuki i Rzemiosła Artystycznego, Działu Historii i Działu Archeologii oraz Biblioteki.

2020 r. – w czasach pandemii Covid-19 lekcje muzealne przeniosły się do Internetu...

PLANSZA 22

ZAMEK W KWIDZYNIE

01.01.1973 r. – zamek w Kwidzynie zostaje mianowany oddziałem Muzeum Zamkowego w Malborku

1978 r. – pierwsza wystawa przyrodnicza w zamku

Kolekcje: archeologiczna, etnograficzna, dokumentów historycznych, metali, numizmatów, przyrody, zabytków sztuki, narzędzia kar i tortur

16.06.2005 r. – wystawa *Tadeusz Kantor in memoria*

20.10.2006 r. – wystawa *Przyroda Polski Północnej* zaaranżowana w nowoczesnej formie na całym II piętrze zamku w Kwidzynie

23.07.2008 r. – w plebiscycie internautów „Perła w Koronie” wpisano zamek w Kwidzynie na listę „10 największych atrakcji turystycznych woj. pomorskiego”

18.03.2010 r. – wystawa etnograficzna *Jak to ze Inem było*, inspirowana baśnią Marii Konopnickiej, zaprezentowała techniki i wyroby ludowego tkactwa. Nieuchronność zachodzących przemian cywilizacyjnych sprawiła, że to rękodzieło, stanowiące do niedawna bardzo istotny element codziennego życia wsi, odchodzi w zapomnienie

25.01.2011 r. – wystawa etnograficzna *Niech się plecie...* ukazująca techniki wikliniarskie uprawiane na terenie Powiśla

20.09.2013 – konferencja *Aleje jako walor przyrodniczo-krajobrazowy w kreowaniu lokalnego produktu turystycznego*, poświęcono tematowi przydrożnych zadrzewień powszechnych na terenach dawnych Prus Wschodnich

04.11.2013 r. – wystawa archeologiczna *Ciałopalenie... Wielowiekowa tradycja obrządku w dorzeczu Dolnej Wisły* to prezentacja archeologicznych dowodów poświadczających stosowanie kremacji już od wczesnej epoki brązu. Temat został zobrazowany artefaktami pochodzącymi z przedwojennych badań Waldemara Heyma, współzałożyciela i pierwszego kierownika kwidzyńskiego Muzeum

12.05.2015 r. – wystawa *Waldemar Heym – regionalista, archeolog i etnograf, twórca pierwszego muzeum w Kwidzynie*

03.07.2015 r. – wystawa artystyczna *Forma–Funkcja–Nowoczesność. Szkło artystyczne ze zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku*, zorganizowana z okazji 65-lecia Muzeum w Kwidzynie, na której zaprezentowano 60 eksponatów najwybitniejszych polskich artystów związanych z Państwową Wyższą Szkołą Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, tworzących w latach 60.–70. XX wieku słynną „szkołę wrocławską”.

06.12.2015 r. – Jubileusz 65-lecia Muzeum w Kwidzynie

07.06.2017 r. – wystawa *Mozaiki z Rawenny*.

PLANSZA 23
ZAMEK W SZTUMIE

07.01.2018 r. – przejęcie zamku w Sztumie jako oddziału Muzeum Zamkowego w Malborku

12.12.2018 r. – otwarcie jednej z pierwszych wystaw, m.in. *Pruskie wyprawy Karola IV Luksemburskiego*

26.07.2019 r. – wystawa *Prusowie. Życie i kultura mieszkańców średniowiecznej Pomezanii XII–XIV w.* wieńczyła wieloletnie badania archeologiczne, m.in. w Białej Górze. Wystawa prezentuje artefakty związane z osadnictwem, gospodarką i kulturą mieszkańców jednego z plemion pruskich w dobie ekspansji zakonu krzyżackiego na terenie Pomezanii.

04.09.2020 r. – wystawę *O niepodległą Polskę. Plebiscyt 1920 na Powiślu* tworzyły uzupełniające się ekspozycje, pokazane w dwóch miejscach: w Zamku w Kwidzynie przybliżono wątki organizacji i przeprowadzenia Plebiscytu, a w Zamku w Sztumie historię działalności Polaków i ich losy w tamtym okresie.

Styczeń 2021 r. – aplikacja mobilna „Szlak Powiśle 1920” to wirtualny przewodnik po miejscach związanych z wydarzeniami i ludźmi Plebiscytu 1920 na Powiślu. Jest ona zwieńczeniem bogatego programu edukacyjnego opracowanego z okazji setnej rocznicy Plebiscytu, który zamki w Sztumie i Kwidzynie realizowały przez cały 2020 r.

O WYSTAWIE DODATKOWE INFORMACJE

„Kamienie milowe 60-lecia Muzeum Zamkowego w Malborku 1961-2021”

Wystawa w ogromnym skrócie przypomina drogę do utworzenia muzeum w zamku zrujnowanym u schyłku wojny; od wpisu zamku na Listę Pomników Historii (1949 r.), dającego nadzieję na uratowanie zabytku, do powstania w 1956 roku Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku.

Opowiada o trudzie podnoszenia z ruin najważniejszego z zabytków tego Muzeum. Zwraca uwagę na ogrom już wykonanych prac i ciągłą potrzebę prowadzenia działań w zakresie odbudowy i konserwacji zespołu zamkowego.

Wymownie brzmią wspomnienia Henryka Raczyniewskiego, pierwszego dyrektora Muzeum Zamkowego „(...) stanąłem przed wejściem na zamek bezradny, nie wiedząc od czego zacząć działania, - bez biura, bez personelu, bez światła, wody, sanitariatów no i bez własnych eksponatów muzealnych (...)”, zapisane w 1991 roku w piśmie kierowanym do ówczesnego dyrektora Mariusza Mierzwińskiego, w związku z 30-leciem MZM.

Wystawa wspomina ważniejsze osiągnięcia wystawiennicze, wybrane z uwagi na szczególne znaczenie w działalności Muzeum, np. wyjątkowe utrwalenie w pamięci publiczności, organizowanie we współpracy z Ermitażem, uzyskanie nagrody lub wyróżnienia w Konkursie Wydarzenie Muzealne.

Ukazuje efekty tworzenia nowych kolekcji i żmudnego gromadzenia zbiorów, od stanu niemalże zerowego, w drodze zakupów (początkowo ze wsparciem Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku), darowizn, przekazów, dzięki penetrowaniu zakamarków zamkowych i pozyskiwaniu w badaniach archeologicznych;

obecny stan to około 54 tysiące, a razem z oddziałami 60 tysięcy zabytków; 24 kolekcje oraz 8 w oddziale - Muzeum w Kwidzynie.

Muzeum Zamkowe prowadzi szeroko zakrojoną działalność naukową, tu zaledwie akcentujemy jej efekty, w tym organizowanie własnych konferencji naukowych. Pokazujemy projekty badawcze, w które zaangażowane są zespoły pracowników i specjaliści spoza Muzeum. W ramach trwającego od 2018 roku projektu „Badanie strat wojennych w zakresie zbiorów artystycznych zamków w Malborku i Kwidzynie” tworzymy katalog dzieł utraconych w wyniku działań wojennych.

Sygnalizujemy, że Muzeum Zamkowe jest także wydawnictwem. Prezentujemy wydawnictwa własne, wybrane jak w przypadku innych prac z uwagi na ich szczególne znaczenie badawcze, atrakcyjność, popularność, lub uzyskanie nagrody lub wyróżnienia.

Wspomnienia działań z zakresu edukacji muzealnej również ograniczone są do prezentacji tylko niektórych wypracowanych w Muzeum form, wybranych z uwagi na ich wymowę, atrakcyjność, popularność lub uzyskanie nagrody lub wyróżnienia. Na przykład zabawy dziecięce z lat 70. i 80. XX w., w których można dopatrywać powiązań z popularnym, później powstałym trendem rekonstruktorów historii i znanego wszystkim „Oblężeniem zamku”...

To ukłon i podziękowanie ogromnej grupie osób, nie tylko etatowych pracowników, ale często nieznanym nawet choćby z imienia, które w różny sposób przyczyniły się do stworzenia obecnego kształtu zamku i Muzeum. Na fotografiach dostrzegamy społeczników malborskich, a także uczniów malborskich szkół grabiących w czynie społecznym trawnik, żołnierzy czyszczących szczoteczką detal architektoniczny, panie noszące węgiel by ogrzać zamkowe wnętrza biurowe...

Fotografie, w tym osób, są ilustracją zdarzeń wybranych z uwagi na znaczenie w historii Muzeum. Wystawa nie jest kroniką osób zatrudnionych w MZM, oraz w różny, inny sposób z zamkiem związanych, pracujących. A fotografie, także zgromadzone na planszy „Codziennosc w Muzeum 1961-2021”, mają z lekkim przymrużeniem oka pokazywać warunki pracy (np. wieloletnią konieczność ogrzewania wewnątrz biurowych węglem), atmosferę, różnorodność zajęć pracowników Muzeum, czasem zupełnie nieoczywistych dla niektórych osób (np. szkolenie psów przez wartowników).

Kalendarium: Mariusz Mierzwiński, współpraca dr Barbara Pospieszna, Wiesława Połom-Jakubowicz

Źródło fotografii: Archiwum Fotograficzne MZM, fotografie z lat 1961-2021

Fotografie użyczone: Lech Okoński oraz dr Barbara Pospieszna, Daniel Gosk, Ela Białkowska, Hubert Cyzman

Projekt plastyczny: Jolanta Kacperska

Wydruki plansz: Bra-pol, Janusz Politowski

Scenariusz wystawy: dr Barbara Pospieszna, Wiesława Połom-Jakubowicz.

Dodatkowy materiał - teksty zamieszczone na 23 planszach